

Afgørelser – Reg. nr.: 04490.00

Fredningen vedrører: Høstbjerg

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet   22-01-1968

Fredningsnævnet   04-09-1967

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET >

U D S K R I F T

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

(År 1967) den 22. januar 1968, afsagde Overfredningsnævnet følgende kendelse i sagen nr. 1938/67 vedrørende fredning af arealer ved Høstbjerg på Rømø.

I den af fredningsnævnet for Tønder amtsrådsreds den 4. september 1967 afsagte kendelse hedder det:

"Ved skrivelse af 18.marts 1966 henledte Rømø kommunes sogneråd nævnets opmærksomhed på, at der foregik bortgravning af sand til Ribe Jernstøberi fra et område nord for "Høstbjerg", Rømøs højeste klit, og at nævnte område efter sognerådets opfattelse var fredningsværdigt.

Den 22.marts s.å. foretog nævnet besigtigelse og bestemte ved kendelse at træde i virksomhed i det øjemed at få det omhandlede område fredet. På mødet besluttedes det at forbyde sandgravning på en del af art.nr.3, Juvre, tilhørende gårdejer Jens Holm, Bolilmark.

I henhold til det passerede bekendtgjordes den rejste fredningssag i Statstidende den 26.marts 1966, i "By og Land" den 1.april 1966, ligesom der tilsendtes ejeren meddelelse om det passerede.

På et besigtigelses- og forhandlingsmøde, der afholdtes den 4.juli 1966, og hvortil der var sket særlig indvarsling af ejeren, panthaverne, rekvirenten, Ribe Jernstøberi og vognmand Sv.Julius, Ribe, besluttedes det, at fredningssagen skulle omfatte yderligere nogle arealer vest og nord for "Høstbjerg", tilhørende henholdsvis landmand Agsel Bleeg, Bolilmark, landmand Hans Junker Krogh, Juvre, og landmand Chr.Elius Petersen, Juvre, eller dennes arvinger.

Den udvidede fredningssag bekendtgjordes i Statstidende for den 8.juli 1966 og "By og Land" for den 22.juli s.å. ligesom meddelelse tilsendtes ejerne.

Efter at der var indhentet udtalelser fra naturfredningsrådet og naturfredningsforeningen, der var indtrådt som rekvirenter i sagen, samt foretaget opmåling af og udfærdiget kort over de af sagen omfattede arealer, afholdt nævnet den 13.april 1967 et nyt besigtigelses- og forhandlingsmøde, hvortil alle vedkommende var behørigt tilvarslet.

På mødet blev grænserne for fredningen endelig fastsat, ligesom der blev lejlighed for kommunen, amtet m.fl. til at fremsætte bemærkninger i anledning af sagen. Der blev givet de mødte lodsejere m.fl. en frist til skriftlig fremsættelse af og begrundelse for erstatningskravene.

Da ingen af lodsejerne skriftligt fremsatte erstatningskrav inden fristens udløb afholdtes der den 16.juni 1967 et nyt forhandlingsmøde, på hvilket lodsejerne mundtligt fremsatte deres erstatningskrav.

Under sagens behandling for nævnet er der afgivet flere skriftlige og mundtlige erklæringer.

Således har naturfredningsrådet i skrivelse af 23.juni 1966 blandt andet udtalt:

"Naturfredningsrådet finder, at Høstbjerg med omgivelser på grund af sine store landskabelige værdier bør fredes, d.v.s. selve Høstbjerg må sikres som udsigtspunkt, og det omgivende klitterrain holdes som uforstyrret klit og klithede.

Det vil derfor være af største betydning, om den sandgravning, som den rejste fredningssag drejer sig om, standses. Der graves i et lavt klitterrain, ca 200 meter nord for Høstbjerg, i en klitbue (Parabelklit), der må skønnes også at omfatte selve Høstbjerg. Fladen mellem "parabelbenene" indeholder lave partier med karakteristiske vestjyske hedemosearter (*Eleocharis multicaulis* og *Rhynchospora fusca*).

Floraen tæt ved sandgravningsfeltet er således ikke uden interesse. Det er dog i den foreliggende sag vigtigst at fremføre, at udsigten fra Høstbjerg skæmmes stærkt af gravningen, og at udgravningerne tilsyneladende også benyttes som en slags losseplads. Rådet skal derfor stærkt anbefale, at den i sagen omtalte sandgravning ved en kendelse bringes til standsning, endvidere at der, evt. i samarbejde med klitvæsenet, træffes foranstaltninger, der muliggør en hurtig tilgroning af afgravede sandflader med naturlig vegetation.

Det vest for Høstbjerg liggende terrain er efter rådets mening fredningsværdigt."

Overklitfogeden for Ringkøbing og Ribe amter samt øen Rømø har i skrivelse af 5. juli 1966 udtalt:

"I anledning af den rejste fredningssag vedrørende et delvist udgravet eller lyngklædt klitparti på parcel 63, kortblad 7, art. nr. 3 Juvre, Rømø sogn, beliggende nord for "Høstbjerg" skal jeg art. tillade mig at henstille, at der i den eventuelt senere afsagte fredningskendelse må blive indføjet, at klitvæsenets beføjelser forbeholdes, således at der fremtidig ikke vil være noget til hinder for, at en eventuel opståen sandflugt på arealet vil kunne dæmpes af ejerne efter pålæg af sandflugtskommissionen, og at den til dæmpningen nødvendige lyng vil kunne slås på arealet."

Naturfredningsrådet er i skrivelse af 23. august 1966 fremkommet med følgende forslag til fredningspåstand:

"Sand må ikke bortgraves, og kanterne omkring de gamle grave udjævnes.

Affald må ikke henkastes (allerede henkastet affald fjernes).

Nye plantninger må ikke etableres, og de påtaleberettigede kan foranledige fjernelse af selvsået trævækst i klit- og hedearealer.

Afvanding og opdyrkning må ikke finde sted.

Bygninger, boder, skure, master og lign. indretninger må ikke opføres på arealet.

Camping er ikke tilladt."

Ved skrivelse af 29.maj 1967 har Byudviklingsudvalget for Rømø blandt andet udtalt:

"I denne anledning skal man herved meddele, at byudviklingsudvalget intet har at erindre imod den rejste fredningssag under forudsætning af, at den ikke er til hinder for en fremtidig vejforbindelse ud til stranden mod vest."

På forhandlingsmødet den 13.april 1967 har Rømø kommunes sogneråd med tilslutning af lodsejerne påstået vejen inden for østgrænsen for det fredede område ud til parcel nr. 116/75, der er udlagt som vej, holdt åben for færdsel. Denne vej ligger uden for grænserne for det af fredningen omfattede område.

Sognerådet har derhos tilsluttet sig byudviklingsudvalgets ønske om, at der forbeholdes ret til anlæggelse af en offentlig vej ud gennem det fredede område til to sommerhusområder. (Byudviklingsplanens sommerhusområder 6 og 7).

De af fredningspåstanden omfattede lodsejere har alle på forhandlingsmødet den 16.juni 1967 erklæret sig indforstået med, at fagbotanikere og skoler får adgang til arealerne efter anmeldelse til vedkommende lodsejere.

Nævnet finder efter det oplyste, at det omhandlede område, der omfatter klitter og lyngklædte arealer, der ligger nord og nordvest for "Høstbjerg", af såvel naturvidenskabelige som landskabsæstetiske grunde er fredningsværdigt. Det skal bemærkes, at selve "Høstbjerg" og en del af arealerne vest og syd herfor tilhører Statens klitvæsen.

Grænsen for fredningsområdet blev med bistand af amtslandinspektøren i Tønder fastlagt på besigtigelsesmødet med lodsejerne den 13.april 1967. Grænserne er indtegnet på et kort, der er vedhæftet nærværende kendelse.

Fredningsområdet omfatter herefter følgende arealer:

- 1) Del af parcel 63, kortblad 7, art.nr.3 Juvre, stort 2.9320 ha, tilhørende gårdejer Jens Holm, Bolilmark,
- 2) del af parcel 114/57, kortblad 7, art.nr.26 Juvre, stort 4.4430 ha, tilhørende gårdejer Agsel Blæg, Bolilmark,
- 3) parcel 43, kortblad 7, art.nr.7 Juvre, stort 2.9892 ha, tilhørende gårdejer Hans Junker Krogh, Juvre,
- 4) parcel 42, kortblad 7, art.nr.21 Juvre, stort 2.8878 ha, tilhørende gårdejerne Carl og Chr.Petersen, Juvre,
- 5) parcel 116/75, kortblad 7, art.nr.167,Juvre, stort 0.8024 ha, tilhørende Rømø kommune. Arealet er udlagt som vej.

En på matrikelkortet vist og i marken værende privat vej, der går over parcel 114/57 og parcel 63,er ikke omfattet af fredningen.

Arealerne fredes således, at arealerne bevares i deres nuværende tilstand som udyrket klit og hede.

Sand må ikke bortgraves, og kanterne omkring de gamle grave udjævnes.

Affald må ikke henkastes (allerede henkastet affald fjernes).

Nye plantninger må ikke etableres, og de påtaleberettigede kan foranledige fjernelse af selvsået trævækst i klit- og hedearealer.

Afvanding og opdyrkning må ikke finde sted.

Bygninger, boder, skure, master og lign. indretninger må ikke opføres på arealet.

Camping er ikke tilladt.

Det skal være forbudt at etablere autoophug og "bilkirkegårde" på arealerne.

Påtaleberettiget med hensyn til overholdelse af ovenstående fredningsvilkår skal være naturfredningsnævnet for Tønder amtsråds-kreds.

Det skal dog være klitdirektoratet og sandflugtskommissionen tilladt på arealerne at foretage de foranstaltninger, de måtte anse for nødvendige til bekæmpelse og dæmpning af sandflugten.

Da der ikke foreligger konkrete planer for den nye offentlige vej, der eventuelt påtænkes anbragt gennem de fredede arealer, finder nævnet, at fredningen nu bør gennemføres uden hensyn til den påtænkte vej, og må henvise vejmyndighederne til - til sin tid - at optage forhandling med nævnet om vejen.

De ved sandgravningen opståede beskadigelser af klitterne retableres ved klitvæsenets foranstaltning. Udgifterne hermed afholdes af statskassen jfr. naturfredningslovens § 32, stk. 4.

Vedrørende erstatningsspørgsmålet bemærkes foreløbig, at området ligger udenfor 100 meter grænsen fra landevejen, men i det væsentligste inden for 300 meter grænsen fra den syd for det fredede område liggende klitplantage, samt at arealerne ikke berøres af strandfredningsbyggelinien, ligesom der ikke er egentlige vandløb i nærheden. Arealerne ligger alle i yderzone.

- 1) Gårdejer Jens Holm har påstået sig tilkendt i erstatning for fredning af del af parcel 63:75 øre pr. m², således for 29320 m²:
21.990 kr. + 15.000 kr. for indtægtstab i anledning af, at han ikke længere kan sælge sand.
- 2) Gårdejer Agsel Bleeg har påstået sig tilkendt i erstatning for fredning af del af parcel 114/57:75 øre pr. m², således for 44430 m²:
33.322 kr. 50 øre + 20.000 kr. i erstatning, fordi han ikke længere kan afsætte sand.
- 3) Gårdejer Hans Junker Krogh har påstået sig tilkendt i erstatning for fredning af parcel 43:75 øre pr. m², således for 29892 m²:
22.419 kr.
- 4) Gårdejer Carl Petersen har på egne og medejeres vegne påstået sig tilkendt i erstatning for fredning af parcel 42:75 øre pr. m², således for 28878 m²: 21.658 kr. 50 øre.
- 5) For Rømø kommune har sognerådsformanden erklæret, at der ikke fremsættes erstatningskrav i anledning af fredningen.

Der er ikke fra Ribe Jernstøberis side eller af vognmand Julius, Ribe, der har været tilvarslet til et forhandlingsmøde, været fremsat erstatningskrav.

Efter alt foreliggende, herunder størrelsen af de fredede arealer og de på arealerne værende til sandgravning egnede klitter og når henses til størrelsen af de i den tilsvarende sag ved "Tagholm" af Overfredningsnævnet ved kendelse af 22.februar 1965 tilkendte erstatninger, findes der at burde tilkendes nedennævnte erstatninger, der fastsættes under ét for hver lodsejer:

1) Gårdejer Jens Holm, Bolilmark:	7.500 kr.
2) Gårdejer Agsel Bleeg, Bolilmark:	10.000 kr.
3) Gårdejer Hans Kunker Krogh, Juvre:	7.500 kr.
4) Gårdejerne Carl og Chr.Petersen, Juvre:	7.500 kr.

De fornævnte erstatningsbeløb udredes med renter 6% p.a. fra den 22.marts 1966, indtil betaling sker.

Erstatningerne udbetales de nævnte, idet der ikke af pant-havere eller andre interesserede er nedlagt påstand om andel i erstatningen.

Erstatningerne udredes i overensstemmelse med naturfredningslovens § 17, stk. 1, med $\frac{3}{4}$ af statskassen og $\frac{1}{4}$ af Tønder Amtsfond og de i amtsråds kredsen beliggende købstadkommuner efter folketal i henhold til den senest offentliggjorte folketælling.

Kendelsen vil med fortrinsret være at tinglyse med påtale-ret for fredningsnævnet for Tønder amtsråds kreds.

Nærværende kendelse skal i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 3, forelægges Overfredningsnævnet. Uanset dette må enhver, der for sit vedkommende er utilfreds med den trufne afgørelse, ind-
anke sagen for Overfredningsnævnet inden 4 uger fra kendelsens for-
kyndelse."

Kendelsen er forelagt Overfredningsnævnet i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 3, og Overfredningsnævnet har den 1. december 1967 besigtiget de pågældende arealer og forhandlet med lodsejerne samt repræsentanter for Rømø sogneråd, Danmarks naturfredningsforening, Tønder amtsråd og fredningsplanudvalget for Sønderjylland samt med amtslandinspektøren.

Gårdejer Agsel Bleeg gjorde opmærksom på, at fredningen indbefatter et lille, dyrket område i østspidsen af hans ejendom mellem det hidtidige hegn og den matrikulære grænse. Det tilkendegaves gårdejer Bleeg, at han fortsat kan dyrke arealet.

Da Overfredningsnævnet kan tiltræde den afsagte kendelse, vil denne være at stadfæste.

Et kort nr. TØ 105, udvisende grænserne for det fredede område, der ialt andrager ca 14 ha, er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i   b e s t e m m e s :

Den af fredningsnævnet for Tønder amtsrådsreds den 4. september 1967 afsagte kendelse stadfæstes.

Udskriftens rigtighed
bekræftes.

J. Garde
J. Garde.

FREDNINGSNÆVNET >

CITERET FULDT UD I OFN K AF 22/1 1968

U d s k r i f t
a f
kendelsesprotokollen for naturfredningsnævnet
for
Tønder amtsrådsreds.

-o-o-o-o-

År 1967 den 4. september blev i
fredningssag nr.17/1966. Sag angående fredning af area-
ler ved "Høstbjerg" på Rømø,
afsagt sålydende

k e n d e l s e :

Ved skrivelse af 18.marts 1966 henlede Rømø kommunes
sogneråd nævnets opmærksomhed på, at der foregik bortgravning
af sand til Ribe Jernstøberi fra et område nord for "Høstbjerg",
Rømøs højeste klit og at nævnte område efter sognerådets opfat-
telse var fredningsværdigt.

Den 22.marts s.å. foretog nævnet besigtigelse og bestemte
ved kendelse at træde i virksomhed i det øjemed at få det om-
handlede område fredet. På mødet besluttedes det at forbyde
sandgravning på en del af art.nr.3 Juvre, tilhørende gårdejer
Jens Holm, Bolilmark.

I henhold til det passerede bekendtgjordes den rejste
fredningssag i Statstidende den 26.marts 1966, i "By og Land"
den 1.april 1966, ligesom der tilsendtes ejeren meddelelse om
det passerede.

På et besigtigelses- og forhandlingsmøde, der afholdtes
den 4.juli 1966 og hvortil der var sket særlig indvarsling af
ejeren, panthaverne, rekvirenten, Ribe Jernstøberi og vognmand
Sv.Julius, Ribe, besluttedes det, at fredningssagen skulle om-
fatte yderligere nogle arealer vest og nord for "Høstbjerg"

KORT>

Terræn af
 Juure Kortdistrikt
 Rørmø Sogn, Tønder Amt

Efter opmåling er herpå vist enkelte
 terrængenstande af interesse for en
 eventuel fredning

--- pigtrådshegn

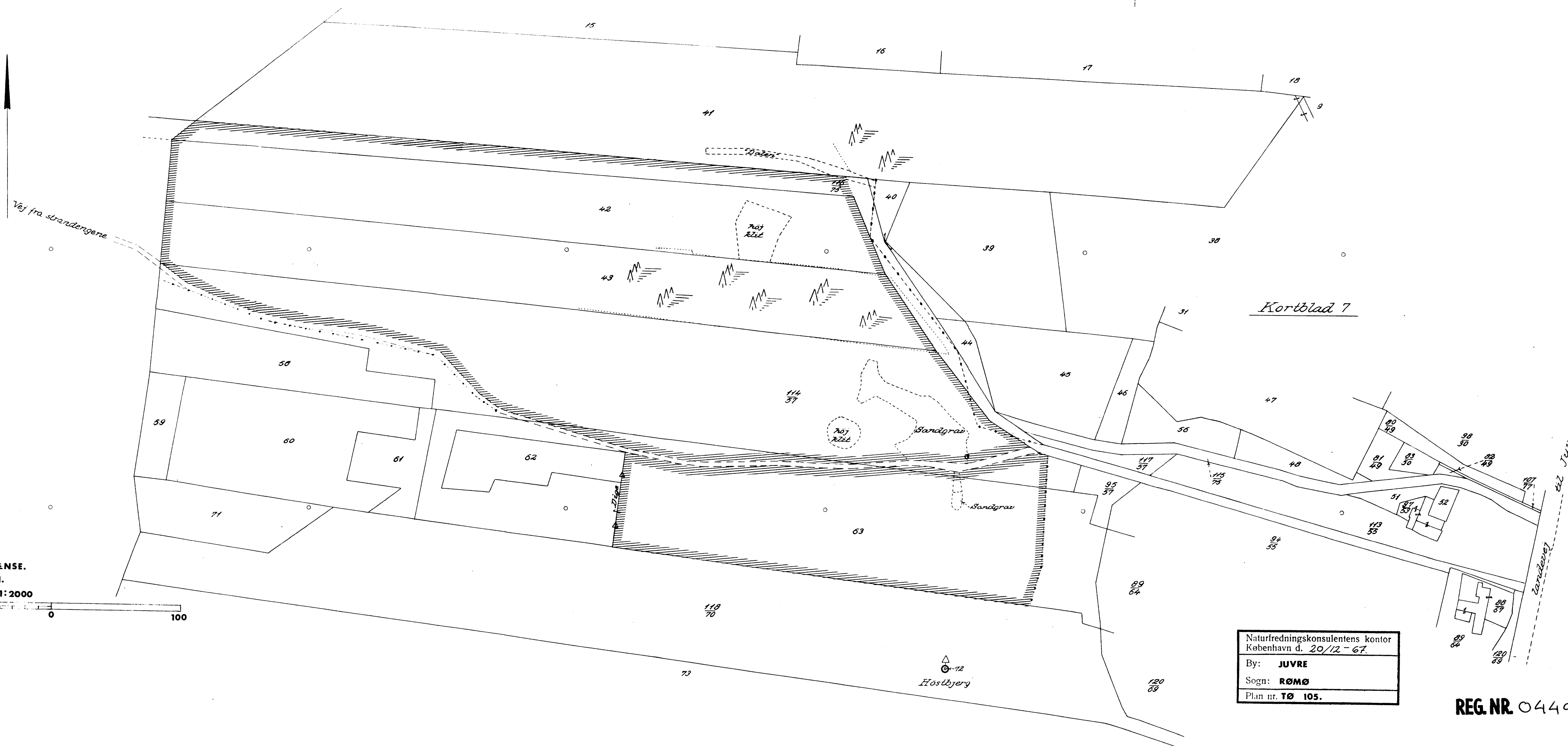
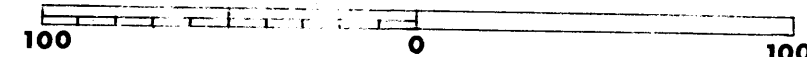
Målestoksforhold 1:2000

Amtslandinspektøren i Tønder
 1. 11. 1966

Rettet den 17 apr. 1967

Staldt Thomsen

//// FREDNINGSGRÆNSE.
 --- PIGTRÅDSHEGN.
 MÅLFORHOLD 1:2000

Naturfredningskonsulentens kontor
 København d. 20/12-67.
 By: JUVRE
 Sogn: RØRMØ
 Plan nr. TØ 105.

REG. NR. 04490.000

Terræn af
 Juure Kortdistrikt
 Römö Sogn, Tønder Amt.

Efter opmåling er herpå vist enkelte
 terrængenstande af interesse for en
 eventuel fredning.

--- pigtrådshegn.
 Målestoksforhold 1:2000

Amtslandinspektøren i Tønder
 1. 11. 1966
 Rettet den 17 apr. 1967

Faldt Hansen

REG. NR. 04490.000

